

۱۰۰۴۲۴۷

سفر در صفر

مؤلف: دکتر احمد شفازاده

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی
مجری و کارشناس صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران

انتشارات: مهاتما گاندی

سرشناسه	:	شفازاده، احمد، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور	:	سفر در صفر/ مولف احمد شفازاده.
مشخصات نشر	:	کرج: انتشارات مهاتما گاندی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	۲۲۸ ص.: مصور، جدول، نمودار.
شابک	:	978-600-89335-9-5
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۲۲۵ - ۲۲۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	:	ماه‌های قمری
موضوع	:	Lunar months*
موضوع	:	صفر
موضوع	:	Safar
رده بندی کنگره	:	۸/۲۷۲BP ۱۳۹۶ ۷ش۲/م
رده بندی دی‌بی	:	۷۳/۳۹۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۹۳۷۶۹۷

دوست عزیز، هر گونه کپی در آید از دسترنج دیگران، تکثیر کتاب بدون اجازه از ناشر و فروش آن، کاری نادرست و غیر اخلاقی است. موجب رواج بی‌اعتمادی و بروز پیامدهای ناگوار در زندگی و محیطی ناسالم برای خود و فرزندانمان می‌گردد.

chapegandi@gmail.com

پست الکترونیکی

ahmad_shafazadeh@yahoo.com

پست الکترونیکی نویسنده

سفر در صفر

مؤلف: دکتر احمد شفازاده

ناشر: مهاتما گاندی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰

تعداد صفحات: ۲۴۸ صفحه

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹-۵-۸۹۳۳۵-۶۰۰-۹۷۸

مرکز چاپ و نشر: کرج، گوهردشت، خیابان داریوش، چهارراه زبیدی جنوبی، نیلوفر ۸

تلفن: ۰۹۲۱۲۰۸۴۵۰۰ - ۰۹۲۱۲۰۸۴۶۰۰ - ۰۹۲۱۲۰۸۴۷۰۰

فهرست عناوین

۱..... پیشگفتار

بخش اول: کلیات

۳..... دلیل نامگذاری

۴..... آیا این ماه، نحس است

۶..... وقایع مهم ماه صفر المظفر

بخش دوم: سوم صفر، ولادت امام باقر علیه السلام

۷..... شناسنامه

۸..... چرا آن حضرت را «باقر» لقب داده بودند؟

۹..... ویژگیهای ظاهری امام باقر علیه السلام

۱۰..... ویژگیهای اخلاقی و رفتاری آن حضرت

۱۱..... فضایل امام باقر علیه السلام

۱۱..... - جود و بخشش:

۱۱..... - حلم و بردباری:

۱۱..... - صدقه در روز جمعه:

۱۱..... - دعا:

۱۲..... - تعظیم حرم:

۱۲..... - تشییع جنازه:

۱۲..... - صدقات فراوان:

۱۲..... - خنده و یاد خدا:

۱۲..... - تکریم فقرا:

۱۲..... - علم و دانش

۱۳..... اشعاری که از امام باقر علیه السلام بر جای مانده است

- سخنان آن حضرت در حکمت، موعظه و آداب به نقل از کتاب حلیه الاولیاء..... ۱۴
- گزیده ای از فرمایشات امام باقر علیه السلام..... ۱۷
- داستان مسابقه تیراندازی..... ۱۹
- متن ادبی..... ۲۳
- اشعار..... ۲۵

بخش سوم: پنجم صفر، شهادت حضرت رقیه علیها السلام

- شناسنامه..... ۳۱
- لهوف سیدان طاووس و حضرت رقیه علیها السلام..... ۳۲
- چگونگی شهادت و مرقد مطهر حضرت رقیه علیها السلام..... ۳۲
- مادر حضرت رقیه علیها السلام..... ۳۳
- نام گذاری حضرت رقیه علیها السلام..... ۳۳
- نقش موثر حضرت رقیه علیها السلام در تبدیل راقعه عاشورا به یک جریان سیال تاریخی..... ۳۴
- حضرت رقیه علیها السلام یاقوتی درخشانده در شهر شام..... ۳۴
- جریان سازی خطرناک معاویه علیه دین اسلام..... ۳۵
- برنامه بیست ساله معاویه بر ضد ولایت امیرالمؤمنین علیه السلام..... ۳۵
- بارگاه حضرت رقیه در شهر شام تبدیل به مرکزی برای بیان باطن شیعه شد..... ۳۵
- کرامات حضرت رقیه علیها السلام..... ۳۶
- آیا این نام (رقیه) درست و صحیح است؟..... ۳۸
- زیارتنامه حضرت رقیه علیها السلام..... ۴۰
- متن ادبی..... ۴۱
- اشعار..... ۴۷

بخش چهارم: هفتم صفر المظفر، شهادت امام حسن مجتبیٰ علیه السلام

۵۱	 شناسنامه:
۵۳	 امامت
۵۳	 دلایل امامت
۵۴	 از خلافت تا صلح
۵۵	 جنگ با معاویه
۵۶	 صلح با معاویه
۵۷	 از صلح تا شهادت
۵۹	 شهادت
۶۰	 تدفین
۶۱	 اخلاق امام
۶۳	 گزیده ای از سخنان امام حسن علیه السلام
۶۳	 ۱- نصیحت از سر اخلاص
۶۳	 ۲- فاصله میان حق و باطل
۶۳	 ۳- زهد و حلم و درستی
۶۴	 ۴- حقیقت کرم و دنائت
۶۴	 ۵- مشورت مایه رشد و هدایت
۶۴	 ۶- رفیق شناسی
۶۵	 ۷- خویشاوند و بیگانه واقعی
۶۵	 ۸- آثار رفت و آمد در مسجد
۶۶	 ۹- بهترین چشم و گوش و دل
۶۶	 ۱۰- امید و پشتکار
۶۶	 ۱۱- عوامل هلاکت آدمی
۶۷	 ۱۲- نقش عقل، همت و دین

- ۱۳- تعلیم و تعلم ۶۷
- ۱۴- روی آوردن به چه کسی؟ ۶۷
- ۱۵- عبادت و پرستش ۶۸
- متن ادبی ۶۹
- اشعار ۷۸

بخش پنجم: نهم صفر المظفر، شهادت عمار بن یاسر

- شناسنامه ۸۷
- عمار در یک نگاه ۸۸
- نسب ۸۸
- عمار در زمان پیامبر ﷺ ۸۸
- فضایل عمار ۸۹
- ارکان اربعه ۹۰
- شرطه الخمیس ۹۲
- عمار در دوران خلفا ۹۵
- عمار در زمان خلافت امیرالمومنین علیؑ ۹۶
- شهادت عمار ۹۶
- مقبره عمار ۹۹
- تخریب حرم عمار ۱۰۰
- طعنه جالب عمار یاسر به فرد شیک پوش در قالب شعرا ۱۰۰

بخش ششم: بیستم صفر المظفر، اربعین حسینی

- ریشه تاریخی ۱۰۴
- حضور جابر در کربلا ۱۰۴
- بازگشت اهل بیت به کربلا ۱۰۴
- زیارت اربعین ۱۰۵

۱۰۶	راهپیمایی اربعین
۱۰۷	بیانات رهبر انقلاب در درس خارج فقه درباره زیارت اربعین
۱۰۸	منشور اخلاقی تربیتی زائر اربعین حسینی
۱۱۰	آداب زیارت
۱۱۱	۱. غسل زیارت
۱۱۴	۲. لباس تمیز و آراستگی و خوش بویی
۱۱۴	۳. وقار و طمأنینه
۱۱۵	۴. خضوع و خشوع
۱۱۶	۵. ذکر تکبیر و تسبیح
۱۱۷	۶. اذن دخول
۱۱۸	۷. عتبه بوسی
۱۱۹	۸. حضور در کنار قبر رسول و سیدین ضریح
۱۲۰	۹. ادب نسبت به قبر مطهر
۱۲۲	۱۰. پرهیز از حرف های بیهوده و کارهای لغو
۱۲۳	۱۱. خواندن زیارت مأثوره
۱۲۴	۱۲. دعا و تلاوت و عبادت کنار قبر
۱۲۶	۱۳. تکریم خادمان و کمک به فقیران
۱۲۷	۱۴. زیارت وداع و خداحافظی
۱۳۰	متن ادبی
۱۳۵	اشعار

بخش هفتم: ۲۸ صفر المظفر، رحلت شهادت گونه پیامبر اسلام ﷺ

۱۴۵	شناسنامه:
۱۴۷	رویدادهای مهم دوران زندگی پیامبر ﷺ در مکه پیش از اسلام
۱۴۷	رویدادهای مهم دوران زندگی پیامبر ﷺ در مکه بعد از ظهور اسلام

۱۴۸	گاهشمار زندگی پیامبر ﷺ در مدینه
۱۴۹	پیامبر ﷺ در یک نگاه
۱۴۹	ماجرای رحلت شهادت گونه پیامبر اکرم ﷺ
۱۵۰	شخصیت پیامبر
۱۵۰	نیکنامی
۱۵۲	اخلاق
۱۵۳	زهد
۱۵۴	نظم و آراسته
۱۵۵	گزیده ای از سخنان پیامبر اعظم ﷺ
۱۶۴	متن ادبی
۱۷۵	اشعار

بخش هشتم: ۳۰ صفر المظفر، شهادت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام

۱۸۵	شناسنامه:
۱۸۵	نسب، کنیه و القاب
۱۸۶	ولادت و شهادت
۱۸۷	مادر
۱۸۷	همسران
۱۸۸	فرزندان
۱۸۸	امامت
۱۸۹	گزیده ای از احادیث امام رضا علیه السلام
۱۹۳	قطره ای از فضایل و خصوصیات اخلاقی امام رضا علیه السلام
۱۹۷	علت شهادت امام رضا علیه السلام بنابر گزارش علامه طبرسی
۲۰۳	چگونگی شهادت امام رضا علیه السلام به روایت شیخ مفید
۲۰۵	ماجرای کفن و دفن و مرقد حضرت رضا علیه السلام

- ۲۰۷ پناه آوردن گنجشک
- ۲۰۷ عاقبت برمکیان
- ۲۰۸ برکت لباس امام رضا علیه السلام
- ۲۰۸ حاجت روایی
- ۲۰۹ قبر امام رضا علیه السلام پناهگاه همگان
- ۲۰۹ نجات بخشی توسل به حضرت امام رضا علیه السلام
- ۲۱۰ متن ادبی
- ۲۱۴ اشعار رضوی
- ۲۳۵ فهرست منابع

پیشگفتار

حمد و سپاس خدایی را سزد که پروردگار جهانیان است، همو که بخشایشش همه را فرا گرفته و مهربانیش جاودانه است. خدایی که مالکیت و فرمانروایی اش به این عالم محدود نیست و بلکه مالکیتش در روز جزا بر ما آشکارتر خواهد بود. پس به حکم خرد و فطرت عرضه می داریم که خدایا تنها تو را بنده ایم و فقط از تو یاری می طلبیم، ما را به راه وصول خودت که متقن ترین و امن ترین راه هاست رهنمون شو، همان راه انبیاء، امامان، صدیقان و شهیدان که نعمت را بر ایشان سزاوار دانسته و ارزانیشان کرده ای، که البته این راه با راه کسانی که در مقابل تو و دین پذیرفته شده در نزدت ایستاده و جسارت می کنند و در برابر ایمان آوردن بندگانت، بدیجاد می کنند متفاوت است و از اینرو تو بر این گروه خشم خود را روا دانسته ای و هرچند است گمراهان زبونی که به ظلمتکده جهل فرو رفته اند.

درد بیکران بر مشعل داران حریق هدایت و کمال، انسانهای کامل، والا مقام و والا تباری که جانشینان بر حق خدا بر روی میزند و به حقیقت به اذن پروردگار متعال سکان داران کشتی نجات بشریتند. حال که می دانیم اله تعالی و فرشتگان درگاهش بر رسول اکرم، نبیر اعظم، خواجه لولاک، رسول افلاک، محمد مصطفی، درود می فرستند، ما نیز از خدای خود تبعیت کرده و وجودمان را متبرک می سازیم: «اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجه»

گذران ماه ها و گردش سالها و تغییر فصول و آمد و آمد آدمیان، تجارب و دانشهای گوناگونی را برای بشر به ارمغان آورده، که گاهی تلخ و گاه شیرین بوده است. ثبت دقیق و صحیح حوادث ایام سلف می تواند مایه بیداری هر چه بیشتر است. گاهی کنونی و انتقال تجربیات به نسل های بعدی گردد. همچنین بررسی احوالات، خصوصیات و ویژگیهای عناصر برجسته و تاثیر گذار تاریخی خود از لوازم رشد انسان هاست.

بعد از تالیف کتاب «محرم نامه» که به لطف خدا در مدت زمان کمتر از سه ماه به چاپ سوم خود رسید و بازخورد بسیار شگفت انگیزی برای بنده و اهالی مطالعه و کتابخوانی داشت، و همچنین تشویق ها و همراهی های خانواده ام و اسباب ترغیبی که دوستان و

صفری می‌گفتند و از آنجا آذوقه می‌گرفتند و هر که به بازار نمی‌رسید از گرسنگی هلاک می‌شد.^۱

پس از ماه محرم، این ماه نیز ماه حزن و اندوه شیعیان است. رحلت شهادت‌گونه پیامبر اکرم ﷺ شهادت امام مجتبیٰ (علیه السلام) و امام رضا (علیه السلام) و اربعین امام حسین (علیه السلام) در این ماه قرار دارند.

آیا این ماه، نحس است

معروف است که ماه صفر به خصوص چهارشنبه آخر آن نحس است، ولی در این مورد روایتی نداریم.

روایتی که به حسر بودن ماه یا روزی اذعان داشته باشد وجود ندارد، بلکه بالعکس از نحس شمردن ایام خداوندی شده است. در این خصوص از پیامبر اعظم ﷺ نقل شده است: «لَا تُعَادُوا الْأَيَّامَ فَتُعَادِيَكُمْ؛ با روزها دشمنی نکنید که آنها با شما دشمنی خواهند کرد»^۲ بنابراین، متهم کردن ایام به نحویت یا سیرة اهل بیت (علیهم السلام) در تضاد است و بد بودن و نحوست ایام به اعمال انسان‌ها باز می‌گردد. ضمن این که در روایات وارد شده است هر روزی که بنده در آن گناه و نافرمانی خدا را نکند، آن روز عبادت است.

اما قرآن کریم به روزهای نحس اشاره می‌کند و آن در دین اسلام این نحس بودن ایام معنا ندارد چرا در آیه «فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نُحِسَاتٍ لَّنُذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْزَىٰ وَهُمْ لَا يُنصَرُونَ»^۳ و البته آیات دیگری از جمله در سوره قمر، کلمه ایام نحسات بیان شده است؟

پاسخ: آیه مذکور اشاره می‌کند به روز عذابی که بر قوم عاد گذشت. در این هفت شب و هشت روزی که عذاب بر قوم عاد نازل شد، این ایام به دلیل آن عذاب نازل شده نحس شمرده شد که به نتیجه اعمال و رفتار آنها باز می‌گردد نه خود روزها. یعنی انسان‌ها با اعمال

۱ - مسعودی، مروج الذهب، ج ۲، ص ۱۸۸

۲ - نور الثقلین، جلد ۵، ص ۳۲۷

۳ - فصلت، آیه ۱۶

خود موجب می‌شوند آن روزی که معصیت کرده و آن روزی که عذاب بر آن‌ها فرود می‌آید، نحس شود.

در برخی مناطق رسم است که برای گرفتن حاجت، در پایان صفر هفت شمع روشن کرده و هفت مسجد را در می‌کوبند. این کار پایه دینی نداشته و از خرافات است.

در برخی منابع آمده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله درباره ماه صفر فرمود: «من بشرنی بخروج آذار فله الجنة» هر کس خبر تمام شدن ماه آذار (صفر) را به من دهد، بشارت بهشت را به او می‌دهم.

این حدیث در مجموعه‌های روایی اهل سنت مورد خدشه قرار گرفته است و به نقل از احمد بن حنبل آن را بی اعتبار دانسته‌اند، اما با مراجعه به مصادر شیعی و یافتن وجه صدور آن، به راحتی حدیث را معنا می‌کنیم و آن را می‌پذیریم. شیخ صدوق، سبب صدور این حدیث را از ابن عباس رضی الله عنه نقل کرده است:

كَانَ النَّبِيُّ صلی الله علیه و آله ذَاتَ يَوْمٍ فِي مَسْجِدٍ قُبَاً وَ عِنْدَهُ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ: «أَوَّلُ مَنْ يَدْخُلُ عَلَيْكُمْ السَّاعَةَ، رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ».

فَلَمَّا سَمِعُوا ذَلِكَ قَامَ نَفَرٌ مِنْهُمْ فَخَرَّبُوا، وَ كَانَ وَاحِدٌ مِنْهُمْ يَجِبُ أَنْ يَعُودَ لِيَكُونَ أَوَّلَ دَاخِلٍ فَيَسْتَوْجِبَ الْجَنَّةَ، فَعَلِمَ النَّبِيُّ صلی الله علیه و آله ذَلِكَ مِنْهُمْ، فَقَالَ لِمَنْ بَقِيَ عِنْدَهُ مِنْ أَصْحَابِهِ: «إِنَّهُ سَيَدْخُلُ عَلَيْكُمْ جَمَاعَهُ يَسْتَفِيقُونَ، فَمَنْ بَشَّرَنِي بِخُرُوجِ آذَارِ ذَا الْجَنَّةِ».

فَعَادَ الْقَوْمَ وَ دَخَلُوا وَ مَعَهُمْ أَبُو ذَرٍّ فَقَالَ لَهُمْ: «فِي أَيِّ شَهْرٍ نَحْرُكُمُ مِنَ الشُّهُورِ الرَّومِيَّةِ؟» فَقَالَ أَبُو ذَرٍّ: قَدْ خَرَجَ آذَارُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ صلی الله علیه و آله: «قَدْ عَلِمْتُ ذَلِكَ يَا أَبَا ذَرٍّ وَ كُنْتُ أَحْبَبْتُ أَنْ يَعْلَمَ قَوْمِي أَنَّكَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَ كَيْفَ لَا يَكُونُ ذَلِكَ وَ أَنْتَ أَسْرَوُ غَرْ حَرَمِي بَغْدِي لِمَحَبَّتِكَ لِأَهْلِ بَيْتِي، فَتَعِيشَ وَحْدَكَ وَ تَمُوتَ وَحْدَكَ، وَ يَسْعُدُ بِكَ قَوْمٌ يَتَوَلَّوْنَ تَجْهِيْزَكَ وَ دَفْنَكَ، أَوَّلِيكَ رَفَقَائِي فِي الْجَنَّةِ الْخُلْدِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ»^۱.

۱ - مسعودی، عبد الهادی، روش فهم حدیث، صص ۱۳۱-۱۳۲ به نقل از مقدمه ابن الصلاح، ص ۱۶۱
 ۲ - همان، نیز ر. ک: کشف الخفا، ج ۲، صص ۲۲۶-۲۳۷. اما حافظ عراقی این کلام را نپذیرفته و گفته است: «لا یصح هذا الکلام عن الامام احمد» (ر. ک: نکت العراقی، صص ۲۲۳-۲۲۵)
 ۳ - معانی الاخبار، ص ۲۰۵، علل الشرایع، ج ۱، ص ۱۷۶

روزی پیامبر ﷺ در مسجد قبا با اصحاب خود نشست بود. به آنان فرمود: نخستین فردی که اکنون بر شما وارد می شود، از بهشتیان است. برخی افراد، چون این سخن را شنیدند، بیرون رفتند تا شتابان باز گردند و به سبب این خبر، از بهشتیان شوند. پیامبر ﷺ این را متوجه شد و به آنان که مانده بودند، فرمود: اکنون چند نفر بر شما در می آیند که هر یک از دیگری سبقت می جوید. از میان آنان هر کس به من بشارت دهد که ماه آذار، تمام می شود، اهل بهشت است. پس آن گروه بازگشتند و وارد شدند و ابوذر نیز با آنان بود. پیامبر به آنان فرمود: ما در کدام ماه رومی هستیم؟ ابوذر پاسخ داد: ای پیامبر خدا! آذار تمام شد. پیامبر فرمود: ای ابوذر! این را می دانستم، اما دوست داشتم که امت من بدانند تو بهشتی هستی و چنان بهشتی باشی، در حالی که تو را پس از من، از حرمم (مدینه) می رانند. چون به اهل بیت من محبت داری، پس آنها زندگی می کنی و تنها می میری و گروهی سعادت تجهیز و کفن و دفن تو را می یابند که آنان، همراهان من در بهشت جاودانند؛ بهشتی که به پرهیزکاران، وعده داده شده است.

وقایع مهم ماه صفر المظفر

(۱ صفر ۶۱ ق): ورود اهل بیت امام حسن علیه السلام به همراه سرهای امام و شهدا به شام

(۳ صفر ۵۷ ق): ولادت امام باقر علیه السلام

(۵ صفر ۶۱ ق): شهادت دختر امام حسین علیه السلام - حضرت رقیه علیها السلام

(۷ صفر ۵۰ ق): شهادت امام حسن مجتبی علیه السلام (در قول صحیح تر)

(۷ صفر ۱۲۸ ق): ولادت امام موسی بن جعفر علیه السلام

(۲۰ صفر ۶۱ ق): اربعین امام حسین علیه السلام

(۲۸ صفر ۱۱ ق): رحلت شهادت گونه نبی مکرم اسلام حضرت محمد صلی الله علیه و آله

(۲۸ صفر ۵۰ ق): شهادت امام حسن مجتبی علیه السلام به قوی

(آخر صفر ۲۰۳ ق): شهادت امام رضا علیه السلام